Torsdagen, 24 november 2022

P9_TA(2022)0418

Det fortsatta förtrycket av den demokratiska oppositionen och det civila samhället i Belarus

Europaparlamentets resolution av den 24 november 2022 om det fortsatta förtrycket av den demokratiska oppositionen och det civila samhället i Belarus (2022/2956(RSP))

(2023/C 167/07)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Belarus,

— med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och av alla människorättskonventioner som Belarus är part i,

— med beaktande av slutsatserna från rådets möte den 12 oktober 2020,

— med beaktande av Europeiska rådets slutsatser av den 21 och 22 oktober 2021,

— med beaktande av de rapporter som utarbetats av internationella och oberoende belarusiska människorättsorganisationer,

— med beaktande av rapporterna av den 4 maj 2021 och den 20 juli 2022 från Anaïs Marin, FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Belarus, till FN:s råd för mänskliga rättigheter och uppmaningen från FN:s experter den 10 oktober 2022 om att omedelbart frige en fängslad Nobelpristagare och andra människorättighetsförsvarare i Belarus,

— med beaktande av rapporten av den 4 mars 2022 från FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter om människorättssituationen i Belarus inför presidentvalet 2020 och dess efterdyningar,

— med beaktande av G7-utrikesministrarnas uttalande av den 4 november 2022 om Belarus,

— med beaktande av uttalandet av den 13 juli 2022 från representanten för mediefrihet vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om det ihållande fängslandet av journalister och mediearbetare i Belarus,

— med beaktande av uttalandet av den 7 oktober 2022 från Europeiska utrikestjänsten om ett domstolsavgörande mot oberoende medierepresentanter,

— med beaktande av artiklarna 144.5 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Den belarusiska regimens systematiska förtryck av det civila samhället och människorättsförsvarare syftar till att tysta alla återstående oberoende röster i Belarus. Man uppskattar att fler än 10 000 belarusier någon gång har frihetsberövats för att ha protesterat mot regimen. Människorättsförsvarare, oppositionspolitiker, företrädare för det civila samhället, konstnärer, oberoende journalister, fackföreningsledare och medlemmar och andra aktivister utsätts systematiskt för våldsamt förtryck och tvingas fly.

B. Kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Belarus har trappats upp sedan augusti 2020, med mer än 1 400 politiska fångar i november 2022, däribland mottagaren av Nobels fredspris 2022 Ales Bjaljatski. Listan över fångar innehåller minderåriga, personer med funktionsnedsättning, pensionärer och svårt sjuka. Rättegångarna mot politiska fångar har fortsatt och domarna har avkunnats i en tidigare osedd omfattning.

C. Ett ständigt ökande antal tillslag mot den allmänt stödda prodemokratiska oppositionsrörelsen i Belarus har ägt rum. I oktober 2022 dömde den regionala domstolen i Hrodna den politiska aktivisten Mikalaj Autuchovitj till fängelse i 25 år för helt påhittade anklagelser om bland annat högförräderi. Detta är det längsta fängelsestraff som någonsin utdömts mot en motståndare till Lukasjenkaregimen. Autuchovitj, som hungerstrejkat under sommaren, har misshandlats och torterats allt sedan han fängslades.

D. Elva andra åtalade i målet kallas tillsammans med Autuchovitj för ”Autuchovitjs tolva” och har dömts till sammanlagt 169,5 års fängelse, nämligen Paval Sava, Halina Dzerbysj, Volha Majorava, Viktar Snehur, Uladzimer Hundar, Syarhey Razanovitj, Paval Razanovitj, Ljobov Razanovitj, Iryna Melcher, Anton Melcher och Iryna Haratjkina. Några av de frihetsberövade personerna placerades upprepade gånger i isoleringscell efter att deras familjer hade slagit larm om att fångvaktarna behandlat dem våldsamt och till och med torterat dem.

E. Belarusiska domstolar har avkunnat många hundra orättvisa och godtyckliga domar i politiskt motiverade rättegångar i målet ”runddans”, där utfrågningar ofta hålls bakom stängda dörrar, utan vederbörlig rättsprocess och utan tillträde för EU-diplomater att följa förfarandena.

F. Belarus undersökningskommitté har inlett särskilda förfaranden i den tilltalades utevaro mot ledare för den demokratiska belarusiska oppositionen och medlemmar av samordningsrådet, nämligen Svjatlana Tsichanouskaja, Pavel Latusjka, Volha Kavalkova, Maria Maroz, Siarhej Dyleuski, Dmitry Navosja, Valeria Zanemonskaja, Daniil Bogdanovitj, Janina Sazanovitj, Volha Vysotskaja, Aleksandra Gerasimova, Aliaksandr Opejki och Dmitry Solovjev.

G. Ledare och företrädare för de demokratiska oppositionspartierna, däribland Pavel Sevjarynets, Mikalaj Kazlou, Antanina Kavaleva, Aksana Aljaksejeva, Tatsiana och Dzmitry Kaneuski, Ihar Salavej, Pavel Spiryn, Uladzimir Niapomniasjtjych, Aljaksandr Agraitsovitj, Pavel Belavus, Andrej Kudzik, Mikolaj Siarhjenka, Ramuald Ulan, Aljaksandr Nahela, Andrej Kabanau, Artur Smaljakou, Andrej Asmalouski, Dziana Tjarnusjyna, Mikola Statkevitj, Siarhej Tsichanouski, Viktar Babaryka, Maryja Kalesnikava, Maksim Znak, Ihar Losik, Sergej Sparisj, fortsätter att sitta fängslade under omänskliga förhållanden.

H. Den belarusiska regimen utreder inte de tusentals rapporterna om polisbrutalitet. Den främjar och belönar i stället de ansvariga för dessa handlingar. Den utbredda straffriheten för kränkningar av de mänskliga rättigheterna befäster det belarusiska folkets desperata situation. Avsaknaden av rättsstatsprincipen hindrar deras rätt till en rättvis rättegång.

I. Belarus är det enda landet i Europa som tillämpar dödsstraff, och nyligen meddelades att avrättningar av politiska motståndare till regimen skulle genomföras. I januari 2022 ändrades strafflagen i Belarus och gjordes till lag med Lukasjenkas underskrift i maj 2022 så att dödsstraffet utvidgas till ”försök till terroristhandlingar”, med det slutliga målet att göra politiska oliktänkande till måltavla och införa rättegångar i den tilltalades utevaro för ”extremism” eller ”terrorism”.

J. Tortyr används fortfarande av Lukasjenkaregimen, och politiska fångar fortsätter att rapportera om försämrade hälsoförhållanden, förnedring och omänsklig och grym behandling. Lukasjenka har utökat sin kampanj mot människorättsaktivister och journalister och har fängslat Andrzej Poczobut, en framstående journalist och aktivist från den polska minoriteten i Belarus, som lades till på ”terroristlistan”. Den oacceptabla förföljelsen av polska och andra minoriteter har intensifierats, bland annat de belarusiska myndigheternas senaste beslut som syftar till att avskaffa utbildning på polska och litauiska, genomsökningar i polska ledares hus och förstörelse av polska kyrkogårdar och gravar som tillhör poeter, författare, rebeller och soldater i hemarmén. Myndigheterna hävde avtalet om att den romersk-katolska Heliga Simons och Helenas församling fritt skulle kunna använda den röda katolska kyrkan, och den blev sedan tvungen att avlägsna sin egendom från kyrkan.

K. Enligt den särskilda rapportören om situationen för de mänskliga rättigheterna i Belarus utsätts universitetsstuderande för godtyckliga frihetsberövanden, oriktig avstängning och relegering från studier, vilket tydligt hotar deras akademiska frihet.

L. Belarus har frånträtt Århuskonventionen, som hade lett till stora framgångar när det gäller att stärka tillträdesrättigheter, hållbar utveckling och miljödemokrati.

M. Myndigheterna tillgriper ofta övervakning, censur och desinformation på nätet och använder olika tekniker för att kontrollera befolkningen. Denna repressiva praxis utgör ytterligare ett steg i riktning mot digital auktoritarism och undertryckande av de digitala rättigheterna för människor i Belarus, vilket leder till eskalerande hot mot medborgarna och en krympning av det medborgerliga utrymmet. Yttrandefriheten existerar därför inte längre.

N. Den 14 november 2022 rapporterade oberoende medier om lagföringen av Irena Valius och Renata Dzemantjuk, ledare för Polackernas förbund i Belarus.

O. Lukasjenkaregimen i Belarus fortsätter att möjliggöra Rysslands orättfärdiga aggressionskrig mot Ukraina genom att tillåta Ryssland att använda belarusiskt territorium för militära attacker mot Ukraina.

P. De belarusier som anslöt sig till antikrigsrörelsen är måltavla för repressiva åtgärder och administrativa gripanden eller åtal för brott, däribland advokaten Aleksander Danilevitj som nu står inför åtal i samband med undertecknandet av en offentlig framställning mot kriget i Ukraina, liksom tre belarusiska medborgare, Dzianis Dzikun, Dzmitry Ravitj och Aleh Maltjanau, som anklagas för terrorism efter sabotage av järnvägsinfrastruktur för att förhindra transport av rysk militär utrustning.

Q. Människorättscentrumet Vjasna är utsatt för en rad brottsutredningar och åtal har väckts mot bland annat Ales Bjaljatski, Valjantsin Stefanovitj, Uladzimir Labkovitj, Marfa Rabkova, Leanid Sudalenka, Tatsiana Lasitsa och Andrej Tjapjuk.

R. Mer än 600 icke-statliga organisationer har likviderats eller håller på att likvideras, inklusive praktiskt taget alla människorättsgrupper som arbetar i landet. Förföljelsen av oberoende fackföreningar pågår fortfarande, och deras ledare och aktivister, däribland Aljaksandr Jarasjuk, Henadz Fiadynitj, Siarhei Antusevitj, Michail Hromau, Iryna Bud-Husaim, Janina Malasj, Vasil Berasnieu, Zinaida Michniuk, Aljaksandr Misjuk, Ihar Povarau, Jauhen Hovar, Artsiom Zjernak och Daniil Tjeunakou, sitter fortfarande fängslade. I juli likviderade Belarus högsta domstol den belarusiska kongressen för demokratiska fackföreningar, som är en paraplyorganisation för oberoende fackföreningar, i syfte att stänga och därmed effektivt förbjuda alla oberoende fackföreningar.

S. Journalister är fortfarande en av de grupper som regimen ansätter mest, däribland Katsiaryna Andrejeva, Iryna Slaunikava, Siarhei Satsuk, Ihar Losik, Ksenia Lutskina och Andrej Kuznetjyk. Den 6 oktober 2022 dömde den regionala domstolen i Minsk tre journalister från det förbjudna oberoende mediebolaget BelaPAN, nämligen chefredaktören Iryna Leusjyna, direktör Dzmitry Navazjylau, biträdande direktör Andrej Aljaksandrau, samt den oberoende journalisten Iryna Zlobina, till fängelsestraff på mellan fyra och 14 år.

T. Friheten att delta i fredliga sammankomster kränks kontinuerligt. Inga oppositionella gatuprotester har godkänts sedan presidentvalet i augusti 2020.

U. Lukasjenka fortsätter sin politik att förryska Belarus och verka för marginalisering och förstörelse av manifestationer av belarusernas nationella identitet, även när det gäller språk, utbildning och kultur, genom godtyckliga gripanden, frihetsberövanden och inte minst brutal behandling av kulturpersoner.

1. Europaparlamentet fortsätter att kraftfullt uttrycka sin solidaritet med det belarusiska folket och med medlemmarna av den demokratiska oppositionen och det civila samhället, som fortsätter att stå upp för ett fritt, suveränt och demokratiskt Belarus.

2. Europaparlamentet påminner om att EU och dess medlemsstater inte erkände resultatet av presidentvalet 2020 på grund av omfattande valfusk och riggning, och att man inte erkänner Aljaksandr Lukasjenka som Belarus president. Parlamentet efterlyser fortsatt stöd till den belarusiska demokratiska oppositionen och det oberoende civila samhället, inbegripet medlemmar av de europeiska politiska grupperna. Parlamentet välkomnar bildandet av Belarus förenade

övergångsregering som leds av Svjatlana Tsichanouskaja, efter inrättandet av samordningsrådet och det nationella krishanteringsrådet. Parlamentet uppmanar de demokratiska oppositionskrafterna att upprätthålla och främja enighet, på grundval av målet om ett fritt, demokratiskt och oberoende Belarus. Parlamentet noterar att många belarusier ser Svjatlana Tsichanouskaja som vinnaren av presidentvalet.

3. Europaparlamentet upprepar sitt orubbliga stöd till den belarusiska demokratiska oppositionen och det civila samhället och uppmanar dem att fortsätta att agera i det belarusiska folkets intresse och att utarbeta en plan för att reformera landet. Parlamentet noterar att Ukrainas seger kommer att påskynda de demokratiska förändringarna i Belarus. Parlamentet upprepar att det belarusiska folkets legitima krav på demokrati som bygger på mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, välstånd, suveränitet och säkerhet måste tillgodoses i enlighet med OSSE:s principer. Parlamentet upprepar sina tidigare krav på nya fria och rättvisa val under internationell övervakning av OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR).

4. Europaparlamentet fördömer skarpt de orättfärdiga och politiskt motiverade domar som avkunnats mot medlemmar av ”Autuchovitjs tolva” och mot de över 400 politiska fångar som hålls fängslade. Parlamentet kräver ett omedelbart slut på våldet och förtrycket samt ett villkorslöst frigivande av alla politiska fångar och alla personer som godtyckligt frihetsberövats, gripits eller dömts av politiskt motiverade skäl, och begär att alla anklagelser mot dem ska läggas ned. Parlamentet kräver också fullständig rehabilitering och ekonomisk ersättning för de skador som de åsamkats till följd av det illegitima frihetsberövandet. Parlamentet understryker under tiden behovet av information om var de befinner sig och om förhållandena under frihetsberövandet, samt att de har tillgång till advokater efter eget val och medicinskt stöd, och att de kan kommunicera med sina familjemedlemmar. Parlamentet kräver att Lukasjenkaregimen gör det möjligt att observera och övervaka rättegångarna mot alla politiska fångar, inbegripet demokratiaktivister, medlemmar av den demokratiska oppositionen, människorättsförsvarare, journalister och fackföreningsmedlemmar.

5. Europaparlamentet fördömer med eftertryck Belarus involvering i Rysslands orättfärdiga och oprovocerade aggressionskrig mot Ukraina. Parlamentet fördömer de nya insatserna av ryska väpnade styrkor i Belarus. Parlamentet fördömer de belarusiska ämbetsmännens stridslystna och hotbaserade retorik mot Ukraina. Parlamentet noterar att Lukasjenka och de som är associerade med honom också är ansvariga för krigsförbrytelserna i Ukraina och bör ställas till svars inför den internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen.

6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen, medlemsstaterna och utrikestjänsten att samarbeta med internationella partner, såsom OSSE:s Moskvamekanism och FN:s råd för mänskliga rättigheter, samt med människorättsförsvarare och civilsamhället på plats för att se till att människorättskränkningar övervakas, dokumenteras och anmäls och att det därefter utkrävs ansvar samt rättvisa för offren. Parlamentet välkomnar och stöder inrättandet av den internationella ansvarsskyldighetsplattformen för Belarus. Parlamentet upprepar vikten av att fortsätta med Belarus diplomatiska isolering, minska EU:s och dess medlemsstaters diplomatiska närvaro i landet och fortsätta att isolera Belarus i internationella organisationer.

7. Europaparlamentet uppmanar med kraft de belarusiska myndigheterna att upphöra med alla former av förtryck, förföljelse, tortyr och misshandel av landets befolkning, inbegripet våld mot kvinnor och utsatta grupper och påtvingade försvinnanden. Parlamentet fortsätter att fördöma de omänskliga förhållandena under frihetsberövanden och de ständiga förödmjukelserna och de försämrade hälsoförhållandena för de politiska fångarna.

8. Europaparlamentet uttrycker oro över att leverantörer till stora EU-baserade företag påstås använda sig av interners tvångsarbete i belarusiska straffkolonier. Parlamentet uppmanar alla EU-baserade företag att visa särskild aktsamhet och avsluta sina förbindelser med belarusiska leverantörer som använder tvångsarbete i sina leveranskedjor, undertrycker sina anställdas medborgerliga och politiska rättigheter eller öppet stöder den våldsamma regimen. Parlamentet uppmanar rådet att införa sanktioner mot belarusiska eller internationella företag som är verksamma i Belarus och som använder tvångsarbete i sina leveranskedjor, undertrycker sina anställdas medborgerliga och politiska rättigheter eller öppet stöder den våldsamma regimen. Parlamentet uppmanar med kraft Lukasjenkaregimen att upphöra med sin praxis att använda tvångsarbete i straffkolonier.

9. Europaparlamentet fördömer Lukasjenkas ansträngningar för att undergräva belarusisk kultur, inbegripet minoritetskulturer, och förryska landet. Parlamentet uppmanar EU att stödja belarusiska oberoende kulturorganisationer såsom teatrar, körer, skolor, folkgrupper och konstnärer. Parlamentet beklagar djupt det belarusiska inrikesministeriets beslut att stämpla landets patriotiska motto ”Zjyve Belarus!” (”Länge leve Belarus!”) som ett nazistiskt motto.

10. Europaparlamentet fördömer skarpt den ryska militärens användning av belarusiskt territorium för sin aggression mot Ukraina. Parlamentet välkomnar de åtgärder som vidtagits av det belarusiska samhället för att motsätta sig användningen av Belarus territorium för att underlätta den ryska invasionen av Ukraina. Parlamentet uttrycker sitt stöd för Kastuś Kalinoŭski-regimentet och Pahonia-regementet, som stöder Ukraina i dess försvar mot det ryska anfallskriget. Parlamentet stöder den belarusiska demokratiska oppositionens och det civila samhällets ståndpunkt att Belarus bör erkännas som ett ockuperat eller de facto ockuperat territorium, och ansluter sig till dem i kravet på ett omedelbart tillbakadragande av ryska trupper från Belarus och Ukraina.

11. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till rådet och kommissionen att förhindra kringgående av sanktioner och efterlyser en strikt återspegling av de sanktioner som utfärdats mot Ryssland mot Belarus och en korrekt tillämpning av dessa i samband med alla framtida sanktionsomgångar. Parlamentet uppmanar kommissionen, medlagstiftarna och medlemsstaterna att fullborda den rättsliga ordning som möjliggör förverkande av tillgångar som frysts av EU, vilket också skulle göra det möjligt att konfiskera tillgångar som tillhör Lukasjenka, hans familj och den inre kretsen som möjliggör regimen, inbegripet domare, åklagare, propagandister, medlemmar av milisen, KGB och säkerhetspersonal som är inblandade i förtryck, domar, olagligt frihetsberövande och tortyr, och att kanalisera dessa resurser till stöd för deras offer och den belarusiska demokratiska oppositionen.

12. Europaparlamentet välkomnar tilldelningen av Nobels fredspris 2022 till människorättsförsvararen, grundaren av människorättscentrumet Vjasna och 2020 års Sacharovpristagare Ales Bjaljatski. Parlamentet fördömer det pågående fängslandet av Ales Bjaljatski, Valjantsin Stefanovitj och Uladzimir Labchovitj för politiskt motiverade anklagelser om smuggling och finansiering av kollektiva åtgärder som kränker den allmänna ordningen, vilket medför ett fängelsestraff på upp till 12 år, och kräver att de omedelbart och villkorslöst friges. Parlamentet upprepar uppmaningen från ordföranden för den norska Nobelkommittén till Lukasjenkaregimen att se till att Ales Bjaljatski friges före utdelningen av Nobels fredspris den 10 december 2022.

13. Europaparlamentet välkomnar inrättandet av en kontaktgrupp i Europarådet i samarbete med de belarusiska demokratiska krafterna och det civila samhället. Parlamentet uppmuntrar EU-institutionerna, medlemsstaterna och internationella organisationer att stärka det systematiska samarbetet med demokratiska företrädare för Belarus.

14. Europaparlamentet välkomnar EU:s och medlemsstaternas, särskilt Polens och Litauens, stöd och skydd för belarusiska medborgare som tvingas fly från landet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att upprätthålla sin solidaritet med människor som flyr från Belarus och uppmanar kommissionen att ytterligare stödja dessa insatser.

15. Europaparlamentet välkomnar kommissionens övergripande plan för ekonomiskt stöd till ett demokratiskt Belarus, men begär att dessa medel omedelbart ska göras tillgängliga för att stödja det viktiga arbete som utförs av det civila samhället, oberoende medier, fackföreningar och den belarusiska oppositionen i exil samt av dem som flyr den förtryckande regimen. Parlamentet uppmanar de europeiska politiska partierna och stiftelserna att ge direkt stöd till sina belarusiska partimedlemmar och till oppositionen i stort. Parlamentet uppmanar kommissionen att ytterligare stödja oberoende nyhetsbyråer, särskilt nya medier såsom Nexta, som inte har fått något ekonomiskt stöd från EU trots att de har en bred publik i Belarus.

16. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att fortsätta att bistå den demokratiska oppositionen, det civila samhället och människorättsförsvarare, företrädare för fackföreningar och oberoende medier i Belarus och utomlands för att förbereda landets framtida övergång till demokrati. Parlamentet lovordar vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik för hans regelbundna inbjudningar till Svjatlana Tsichanouskaja till utrikesrådets möten, inbegripet till rundabordssamtalet den 14 november 2022. Parlamentet välkomnar i detta avseende inrättandet av uppdraget för ett demokratiskt Belarus i Bryssel.

17. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att utarbeta regler och förfaranden för att hantera fall där människorättsförsvarare och andra aktivister i det civila samhället fråntas sitt medborgarskap i Belarus, samt att stödja de belarusiska medborgare som är bosatta i EU och vars identitetshandlingar snart löper ut och som inte har någon möjlighet att förnya dem, eftersom de inte kan återvända till Belarus.

18. Europaparlamentet uppmanar rådet och vice ordföranden/den höga representanten att undersöka ytterligare åtgärder, utöver sanktioner, och att utveckla en sammanhängande och övergripande långsiktig strategi gentemot Belarus, nära samordnad med likasinnade länder och internationella organisationer. Parlamentet uppmanar utrikestjänsten att inta en ledande roll i samordningen av en konsekvent politik med medlemsstaterna och andra EU-institutioner.

19. Europaparlamentet fördömer Belarus beslut att frånträda Århuskonventionen, särskilt i samband med idrifttagningen av kärnkraftverket Astravets, då rekommendationerna från stresstesterna inte genomfördes fullt ut. Parlamentet beklagar djupt den bristfälliga efterlevnaden av de högsta föreskrifterna för kärnsäkerhet på kärnkraftverket Astravets. Parlamentet fördömer den belarusiska regimens brutala förföljelse av miljö- och människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer som tar upp frågor om kärnsäkerhet.

20. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, medlemsstaternas regeringar och parlament, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, myndigheterna i Republiken Belarus och Ryska federationen, samt till företrädarna för den belarusiska demokratiska oppositionen.